

F. RAUTULAISET KOULUPIIREITTÄIN

Kaino Rastas

Perustietoa karttatyöstä

Kaino Rastas aloitti sotilasuransa rajavartiolaitoksessa vuosina 1936–1937 suorittamansa varusmiespalveluksen jälkeen. Eläkkeelle hän jäi laitoksen palveluksesta 1962. Tehtävät vaihtuivat koulutuksen ja sotilasarvojen myötä rajamiehestä kapteeniin. Talvisotaan hän osallistui 7. Rajakomppaniassa ja jatkosodan Päämajan kaukopartio-osastossa.

Imatran väestönsuojelupäällikkönä hän toimi 16 vuotta ja Kymen läänin Väestönsuojeluyhdistyksen koulutusohjaajana ja suunnittelijana viisi vuotta. Vuosina 1972–1973 hän muun muassa suunnitteli kolme väestönsuojelun elokuvaa. Hän on osallistunut myös urheiluseura- ja Lions-toimintaan. Karjalaisuuden ja etenkin rautulaisuuden vaaliminen on ollut hänelle aina läheistä.

Rautu ja rautulaiset koulupiireittäin kirjoitussarjassa julkaistavat koulupiirikartat eivät noudata aivan yhtenäistä mittakaavaa, pienennyssuhdetta. Kunkin karttapiirroksen mittakaava ilmaistaan kartan alaosaan piirretyllä mittakaava-asteikolla 0–1 km. Koulupiirien erilainen maantieteellinen koko ja muoto sekä tilakoko määräävät kunkin kartan julkaisukoon ja samalla sen mittakaavan. Peruskarttoina, joista nämä on piirretty, on käytetty topografikarttoja 1:20 000.

Peruskartta-aineiston kerääminen osoittautui kuviteltua vaikeammaksi. Moni rautulainen on ihmetellyt, mihin kummaan katosivat kotona käytössä olleet hyvät ja tarkat kartat. Katoaminen selviää kun kerrotaan, että rauhansopimukseen perustuen oli luovutetun alueen kartat luovutettava Neuvostoliitolle. Niitä lähetettiin sinne kerralla 23 rautatievaunulastillista. Mihinkään virastoon tai viranomaiselle ei saanut jäädä karttoja, joita ei saa olla niissä tänä päivänäkään.

Karttoja jäi kuitenkin yksityisten haltuun, muistoksi kotipitäjästä ja -kylästä. Niistä löytyi apu. Monen mutkan kautta saimme kokoon koko kotipitäjäalueen kattavan karttasarjan. Tosin se koostui A3 ja A4 -kokoisista kartan kappaleista. Niistä jouduttiin ottamaan lähes 200 kopiota, joista leikkasin ja liimasin kullekin koulupiirille kaksi sarjaa, toinen piirille, toinen piirtäjälle.

Myös muista vaikeuksista on lukijan hyvä tietää ainakin muutamia. Topografikartathan piirretään ilmakuvauksiin ja maastomittauksiin pohjautuen. Kun nämä kartat on mitattu vuosien 1933–1934 aikana ja ilmakuvattu jo ennen sitä, on aivan selvää, että paljon muutoksia ehti tapahtua syksyyn 1939 mennessä. Rakennuksia oli tehty lisää, entisiä purettu, peltoja raivattu ynnä muuta. Kaikkia muutoksia emme ole pystyneet korjaamaan lyhyen työvaiheen aikana. Kyselemällä henkilökohtaisesti silloisilta asukkailta itseltään olemme pystyneet paikantamaan peruskartalta puuttuvia asuintaloja sekä jättämään pois jo purettuja taloja.

Oli lähes viimeinen hetki tehdä tämä suurtyö. Tätä ei kukaan olisi yksin pystynyt tekemään. Siksi organisoitiin toimikunnat koulupiireittäin. Jäsenet tunsivat piirinsä ja kotikylänsä ja näin myös tiedon saanti jakautui useammille.

Varsinaisen karttojen piirustustyön on suorittanut joutsenolainen Eero Hyvättinen ja Sirkiänsaaren koulupiirin osalta Kaino Rastas.

Jo ennen työhön ryhtymistä totesimme, että valmistettava kartta on usealle nuoremman polven rautulaiselle melkeinpä ainoa selvä kuva kotikylästään. Siksi siitä tulisi kotitalon ja sen numeron lisäksi löytää muutakin muisteltavaa kuten esimerkiksi marjamaat, uimarannat, onkimispaikat, paimennusalueet yms. Edellä mainittuun pyrimme itse kartan osalta, mutta vaikeuksia tuotti karttojen julkaisukoko. Karttojen pääasiallinen tarkoitus on kuitenkin pyrkiä esittämään kunkin rautulaisen asuinpaikka ennen talvisodan puhkeamista.

Talojen sijainti ja numerointi on selvitetty koulupiireittäin. Toimikuntien vetäjät, joista monet ovat luovuttaneet tehtävän toisille, ovat vaihtuneine lukuisine jäsenineen ja ryhmineen syksyn 1988 aikana merkinneet kartalle asutut talot, numeroineet ne ja sijoittaneet asukkaat taloihin, joissa he asuivat. Tarkoitus on ollut, että jokainen meistä vuonna 1939 Raudusta lähteneistä löytäisi nimensä ja asuintalonsa tästä kartta- ja kirjoitussarjasta. Se ei kuitenkaan ole ollut kaikkien osalta mahdollista. Käytettävissä olleet henkikirjatiedot ovat olleet puutteellisia ja virheellisiä. Niistä puuttui jopa kokonaisia perheitä. Syntymäajoissa, nimissä ja myös yksityisen henkilön sijoittumisessa

taloon tai perheeseen on ollut virheitä. Kukaan meistä ei muista kaikkia enää lähes puolen vuosisadan takaa.

Osansa tällekin tasolle pääsemiseen on sillä, että innostuneita ja hyvämuistisia henkilöitä on onnistuttu löytämään asioita selvittämään. Valinnan vara on ollut pieni, heitä on vähän jäljellä, asiantuntijoita. Eräät toimikunnan ovat katsoneet riittävän tarkaksi jo sen, kun saivat melkein kaikki henkikirjoihin merkityt ihmiset sijoitetuksi, vaikka selvästi asuttuja taloja jäi tyhjilleen. Havaittuja virheitä on luonnollisesti yritetty korjata. Toimikuntien työ on ollut vaikeaa talkootyötä.

Omasta koulupiiristäni voin kertoa, että kymmenien yhteyksien - soitto, kirje, tapaaminen - jälkeen sain karttapiirroksat ja asukasluettelot mielestäni valmiiksi. Lähetin niistä kopiot kaikille 32 avustaneelle henkilölle. Oikaisuja sain lähes jokaiselta, eräiltä useitakin. Näin paljastuivat henkikirjan heikkoudet. Sen jälkeen laadin asukasluettelot uudelleen, mutta en vielä usko niiden pitävyyteen.

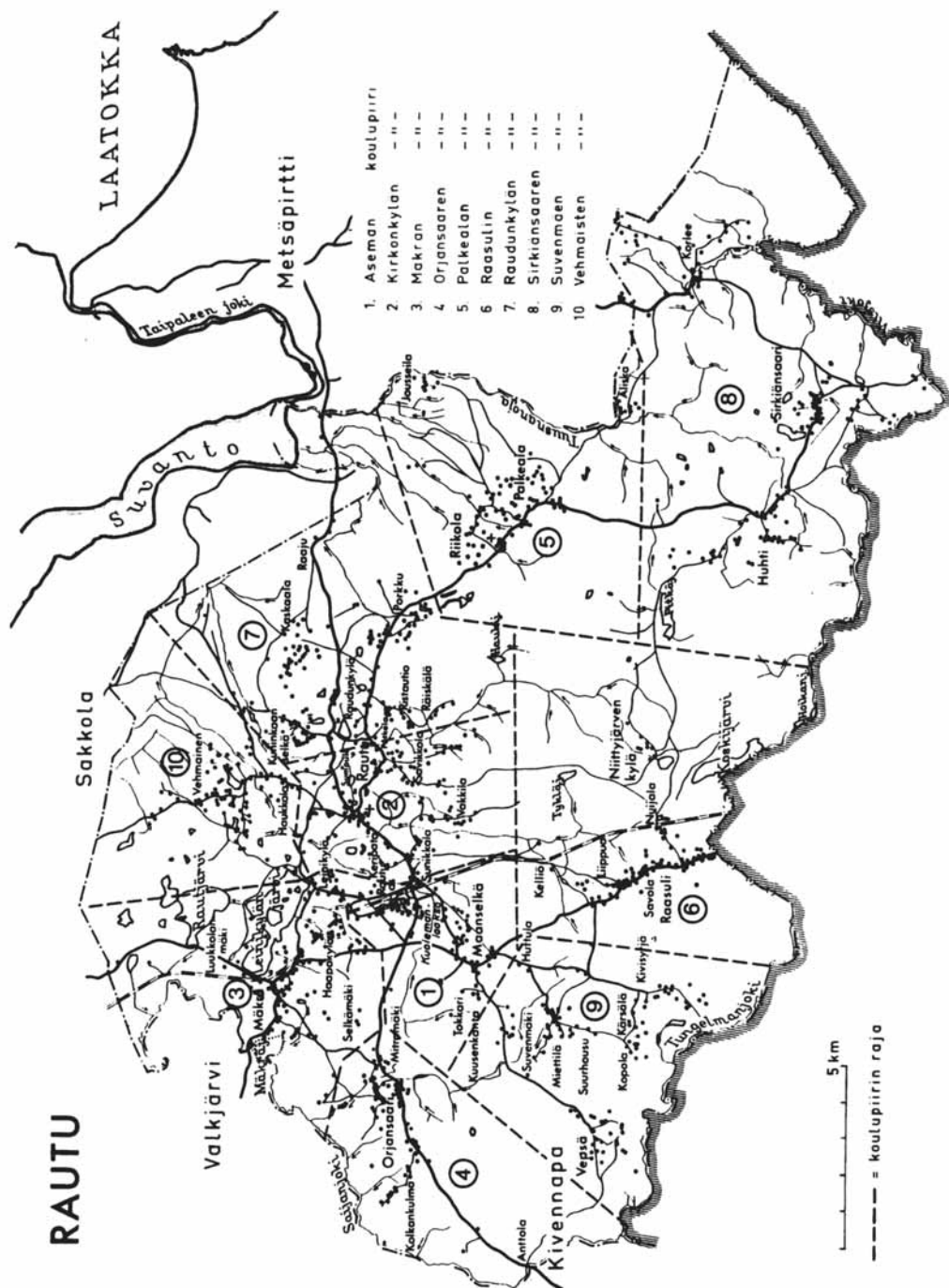
Koulupiirien työn tarkistamisen on suorittanut Eros Jäske. Myös talojen numeroinnin olemme tarkistaneet ja muuttaneet lähetetyn ohjeen mukaiseksi. Kaunis kiitos kaikille auliisti apua antaneille.

Kerron tämän siksi, että lukijan on tarpeellista tietää, miten suuritöisestä asiasta on kysymys ja miten se on tehty. On hyvä tuntee työn taustaa, muun muassa siksi, ettemme kohdistaisi mahdollisia moitteita väärin henkilöihin. Kaikki, jotka ovat uskaltaneet tähän työhön, ovat tehneet parhaansa ja ansaitsevat vilpittömät kiitokset. Hyvää karttamatkaa kotipitäjän ja -kylän muistojen maisemiin!

Olosuhteita ja asukkaita

Alussa ovat kyläkuvaukset. Sen jälkeen esitetään asukkaat koulupiireittäin kylästä kylään, tuvasta tupaan. Asuinpaikat on merkitty koulupiirikarttoihin. Yhteensä on kirjattu 5935 asukasta.

Asuinpaikan, esimerkiksi tilan, nimi mainitaan, jos se tiedetään. Syntymäpaikka mainitaan, jos se on jokin muu kuin Rautu ja jos se tiedetään.

Raudun koulupiirirajat vuonna 1939.